

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o metodi Skupnosti za demokratično in socialno ekonomsko in monetarno unijo

(mnenje na lastno pobudo)

(2016/C 013/07)

Poročevalka: Gabriele BISCHOFF

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 19. februarja 2015 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Metoda Skupnosti za demokratično in socialno ekonomsko in monetarno unijo.

(mnenje na lastno pobudo)

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 10. julija 2015.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 510. plenarnem zasedanju dne 16. in 17. septembra 2015 (seja z dne 16. septembra) s 184 glasovi za in 1 vzdržanim glasom.

„EU mora biti skupnost državljanov, ne bank. Njeno gonilo je demokratičnost, njena prihodnost socialna pravičnost.“⁽¹⁾

1. Sklepi in priporočila

1.1 Ekonomsko in monetarno unijo (EMU) bo mogoče zares stabilizirati le, če bodo odpravljene pomanjkljivosti v njeni strukturi in izvedene korenite reforme. To pa zahteva spremembo ustanovnih pogojev v okviru konvencije. Ker je to pred letom 2018 le težko izvedljivo, je treba do takrat sprejeti druge ukrepe, da bi v okviru Pogodb oblikovali bolj demokratično in socialno EMU ter zagotovili upoštevanje pravil, ki so jih članice unije same določile.

1.2 Dlje kot se izvaja sedanja politika varčevanja, ki je usmerjena predvsem v zmanjševanje izdatkov, brez učinkovitega investicijskega programa za ustvarjanje dobička na podlagi rasti, socialne kohezije in solidarnosti, vse bolj postaja jasno, da vedno večja socialna neenakost ogroža gospodarsko povezovanje in blaginjo Evrope.

1.3 Nadaljevanje sedanje usmeritve zato ne more biti možna izbira; namesto tega je treba okrepiti socialno, politično in ekonomsko kohezijo ter preprečiti razpad euroobmočja. EESO je mnenja, da je treba v večji meri upoštevati razlike v gospodarstvih članic EMU in da morajo uravnotežene strukturne reforme v zadevnih državah potekati v skladu z zahtevami monetarne unije in potrebami držav, da se zagotovi potrebna konvergenca. EESO poleg tega meni, da je nujno kratkoročno upravljanje povpraševanja.

1.4 EESO se zavzema za močnejšo „parlamentarizacijo“ euroobmočja z velikim odborom EP, ki bi ga sestavljali vsi poslanci iz držav euroobmočja in držav, ki želijo pristopiti k njemu (26 držav članic). Poslanci držav euroobmočja bi se morali bolj usklajevati glede vprašanj EMU (COSAC+). To bi bilo mogoče uresničiti razmeroma hitro.

1.5 EESO opozarja, da je treba nekatere politične cilje *gospodarskega upravljanja* zadnjih let bolje uskladiti s socialnopolitičnimi cilji EU, določenimi v členu 4(2) PDEU, ter odpraviti morebitna nasprotja med gospodarskimi in socialnimi cilji. Za vse ukrepe v okviru evropskega semestra bi bilo treba v skladu s horizontalno socialno klavzulo opraviti *oceno socialnega učinka*. Rezultate bi bilo treba objaviti na nacionalni in evropski ravni ter o njih razpravljati. EESO lahko te ukrepe podpre v okviru svojih pristojnosti.

⁽¹⁾ Heribert Prantl: Europa – Traum oder Alptraum (Evropa – lepe sanje ali nočna mora), predavanje v Ludwigsburgu 14. julija 2013.

1.6 Za uresničitev demokratične in socialne EMU je pomembno, da se odpravijo razlike v načinu delovanja trgov dela, pri določanju plač in v socialnih sistemih.

1.7 EESO meni, da lahko makroekonomski dialog v euroobmočju (MED-EURO) bistveno prispeva k demokratičnemu in socialnemu razvoju EMU, njegove rezultate in sklepe pa bi morali upoštevati pri pripravi letnega pregleda rasti, pri *pregledih stanja* in priporočilih za posamezne države.

2. Izzivi in merila pri uresničevanju demokratične in socialne EMU

2.1 EESO je pripravil številna mnenja, v katerih je podal konkretne predloge za boljšo zasnovo EMU. V nekaterih od teh mnenj so bili obravnavani scenariji za prihodnost, to mnenje pa podaja predloge, kako bi bilo mogoče demokratični in socialni ustroj EMU v okviru metode Skupnosti kar najhitreje nadalje razvijati tako, da se bo okrepila demokratična odpornost in da se bodo ustrezno upoštevale socialne zaveze, ki izhajajo iz ustanovnih pogodb. Le malo je namreč verjetno, da bodo še pred letom 2018 storjeni resnejši koraki za korenitejšo spremembo ustanovnih pogodb. Obenem še vedno obstaja zaskrbljenost, da bodo meddržavni instrumenti, zlasti fiskalni pakt, spodkopali metodo Skupnosti in povečali razdeljenost Evrope⁽²⁾. Dlje kot se izvaja politika varčevanja, usmerjena predvsem v zmanjševanje izdatkov in ne da bi jo dopolnjevali vsaj investicijski program in ukrepi za zagotavljanje rasti, socialne kohezije in solidarnosti, jasneje je, da vse večja socialna neenakost ogroža gospodarsko povezovanje in blaginjo Evrope.

2.2 Kriza v euroobmočju je razkrila pomanjkljivosti pri zasnovi monetarne unije. Ker se od samega začetka različne nacionalne gospodarske politike niso medsebojno usklajevale, je razvoj članic monetarne unije na številnih področjih potekal v različnih smereh⁽³⁾.

2.3 Zdi se, da so medvladni postopki v krizi edina možnost za hitro uvedbo pomembnih instrumentov EMU, kot je fiskalni pakt, saj se nekatere države članice ne bi strinjale s spremembo pogodb. Po eni strani so bili nekateri instrumenti med krizo izboljšani, po drugi pa prevladuje soglasje, da doslej še ni bilo zadostnega parlamentarnega vodenja in nadzora EMU. V smislu bolj usklajene politike povezovanja je treba to zdaj spremeniti. Skupina zunanjih ministrov⁽⁴⁾ je zato že leta 2012 priporočila, naj se pri vseh ukrepih zagotovita „polna demokratična legitimnost in odgovornost“ ter okrepi sodelovanje med Evropskim parlamentom in nacionalnimi parlamenti⁽⁵⁾. Evropska komisija je v načrtu za poglobljeno EMU predlagala, da se pri tem izhaja iz institucionalnega in pravnega okvira pogodb. Euroskupina bi po besedah Komisije nato lahko začela izvajati posebne ukrepe, če bi ti veljali za vse države članice.

2.4 V evropski politični praksi se vse bolj uveljavljajo meddržavne rešitve, kot je fiskalni pakt. S tem narašča nevarnost, da bo nastala neke vrste „vzporedna mednarodnopravna ureditev“. V decembra 2012 predstavljenem poročilu Van Rompuya je bilo poudarjeno, da je za izvedbo večjih reform potrebno skupno razumevanje. Poleg tega naj bi bili potrebni še višja raven socialne kohezije, tesno sodelovanje Evropskega parlamenta in nacionalnih parlamentov ter obnovljen dialog s socialnimi partnerji. Izboljšati bi bilo treba tudi odgovornost (angl. ownership) držav članic. Takratni predsednik Evropskega sveta⁽⁶⁾ je tako v razpravo, ki je bila pred tem usmerjena predvsem v gospodarska in proračunska vprašanja ter pomanjkanje demokratične odgovornosti, uvedel socialno razsežnost in posebno vlogo socialnih partnerjev.

⁽²⁾ *The EP, the Fiscal compact and the EU-institutions: a critical engagement* (Evropski parlament, fiskalni pakt in institucije EU: kritičen pogled), Elmar Brok (EPP, DE), Roberto Gualtieri (S&D, IT) in Guy Verhofstadt (ALDE, BE).

⁽³⁾ Evropska komisija: *Employment and Social Developments in Europe 2014 (Zaposlovanje in socialni razvoj v Evropi 2014)*, 15. januar 2015, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=sl&pubId=7736>

⁽⁴⁾ Končno poročilo skupine za prihodnost Evrope z dne 17. 9. 2012, ki so jo sestavljali zunanji ministri Belgije, Danske, Nemčije, Francije, Italije, Luksemburga, Nizozemske, Avstrije, Poljske, Portugalske in Španije.

⁽⁵⁾ Prav tam, str. 2 f.

⁽⁶⁾ V tesnem sodelovanju s predsedniki Barrosom, Junckerjem in Draghiem.

2.5 Po volitvah v Evropski parlament leta 2014 in okrepljenem položaju predsednika Komisije na podlagi demokratičnih volitev sta bila pripravljena nova predloga za razprave:

(a) 12. februarja je bil predstavljen *analitični dokument* štirih predsednikov z naslovom *Priprava na naslednje korake za boljše ekonomsko upravljanje v euroobmočju* ⁽⁷⁾;

(b) poročilo petih predsednikov z naslovom *Dokončanje evropske ekonomske in monetarne unije* z dne 22. junija 2015 ⁽⁸⁾.

2.6 EESO se seznanja s temi predlogi in jih bo ovrednotil glede na to, v kolikšni meri bodo prispevali k nadaljnjemu razvoju gospodarskega upravljanja v smeri socialne, demokratične, solidarne in politične Unije, ki zagotavlja ustrezno udeležbo državljanov Unije in socialnih partnerjev.

2.7 EESO meni, da EMU potrebuje resnično okrepitev sodelovanja znotraj Skupnosti, kot je nakazano tudi v načrtu Komisije. Pod pogojem, da bi se s tem povpraševanje povečalo in ne zmanjšalo, bi tako prispevali k zblizevanju gospodarskih zmogljivosti različnih držav članic v rastočem in uspešnem gospodarstvu. Za večji napredek je potrebno tudi približevanje socialnih standardov in pravic delavcev.

2.8 S soobstojem metode Skupnosti, medvladnih pobud (kot je npr. fiskalni pakt) ter novih „vmesnih oblik“, ki izhajajo iz nadzornih nalog Komisije ali Sodišča Evropske unije pri izvrševanju medvladnih sporazumov, je nastala nova nepreglednost, kar zadeva akterje, njihovo legitimnost in odgovornost. Preglednosti in polnega demokratičnega nadzora na ta način ni mogoče zagotoviti, kar je sprožilo številne kritične odzive. V krizi je bilo namreč treba dati prednost hitrim rešitvam, vendar vedno z deklariranim ciljem, da se za posamezne mednarodne sporazume pozneje uporabi metoda Skupnosti. Po mnenju petih predsednikov naj bi tako ostalo do leta 2018. V skladu z njihovim časovnim načrtom se vprašanje polne demokratičnosti EMU tako še naprej prelaga, vprašanju politične Unije pa se v poročilu posveča premalo pozornosti. Do takrat naj bi dialog med Evropskim parlamentom, Svetom in Euroskupino ter nacionalnimi parlamenti in Komisijo oziroma med poslanci držav članic in poslanci EP (COSAC), ki poteka v okviru evropskega semestra, zagotovil več zaupanja in skupno ukrepanje. EESO v zvezi s tem opozarja, da okrepljen dialog ne more nadomestiti politike povezovanja. Zdaj je treba ponovno okrepiti metodo Skupnosti, ki mora biti temelj delujoče EMU namesto soobstoja različnih mednarodnih ureditev.

3. Boljše upravljanje EMU z večjo udeležbo, preglednostjo in odgovornostjo

3.1 Večja udeležba socialnih partnerjev lahko izboljša upravljanje EMU, strukturirani dialog s civilno družbo pa pomaga povečati demokratično odpornost. EESO je pripravljen v tem pogledu imeti posebno vlogo in dati na voljo svoje izkušnje in vire, kot je npr. že storil v zvezi s strategijo Evropa 2020 ⁽⁹⁾.

3.2 Vprašanje odgovornosti, zlasti socialnih partnerjev, ki ga je zastavil predsednik Sveta Van Rompuy, bo po pričakovanih postalo nesorazmerno zahtevnejše, zlasti ker so bili socialni partnerji – za razliko od vlad – do sedaj zelo premalo vključeni v oblikovanje ciljev in instrumentov gospodarskega upravljanja. Kako bi jih torej lahko pritegnili k sodelovanju pri politiki, na katero imajo le malo vpliva, kar se tiče podrobnosti? Kot pogajalci v kolektivnih pogajanjih in gospodarski akterji pomembno vplivajo na raven cen in njihovo stabilnost, pri čemer je EMU splošen okvir za različne plačne politike, politike trga dela in socialne politike.

⁽⁷⁾ *Priprava na naslednje korake za boljše ekonomsko upravljanje v euroobmočju, analitični dokument, ki ga je predložil Jean-Claude Juncker, z njim pa so tesno sodelovali Donald Tusk, Jeroen Dijsselbloem in Mario Draghi. Neformalno zasedanje Evropskega sveta z dne 12. februarja 2015.*

⁽⁸⁾ *Poročilo petih predsednikov Dokončanje evropske ekonomske in monetarne unije*, http://ec.europa.eu/priorities/economic-monetary-union/docs/5-presidents-report_sl.pdf

⁽⁹⁾ Mnenje EESO o oceni izvajanja strategije Evropa 2020, (UL C 12, 15.1.2015, str. 105).

3.3 Komisija je leta 2013 v odziv na nezadovoljstvo akterjev civilne družbe predložila sporočilo o socialni razsežnosti EMU⁽¹⁰⁾. „Problematicne“ elemente gospodarskega razvoja bi morali pravočasno prepoznati in odpraviti, saj bi trajne socialne neenakosti lahko ogrozile finančno in gospodarsko stabilnost EMU. V razpravah, ki so sledile, se je izkazalo, da v zvezi s tem obstajata dve miselnosti. Prva izhaja iz tega, da je socialna razsežnost EMU dodaten neobvezen steber, ki je za razliko od zavezujočih proračunskih in gospodarskih postopkov prostovoljne narave. Druga, ki se ji pridružuje EESO, opozarja, da so nekateri gospodarskopolitični cilji v nasprotju s socialnopolitičnimi cilji EU v skladu s členom 4(2) PDEU in da je treba ta razhajanja opredeliti in odpraviti.

3.4 Komisija želi v proces tesneje vključiti socialne partnerje in izmenjati mnenja glede gibanja plač in kolektivnih pogajanj. V tej smeri je sprožila že več pobud. Po drugi strani si prizadeva za izmenjavo mnenj s socialnimi partnerji glede evropskega semestra in spodbuja njihovo boljše vključevanje na ravni držav članic. EESO je podal zelo konkretne predloge, kako socialne partnerje v večji meri vključiti v gospodarsko upravljanje (SOC/507)⁽¹¹⁾. Vsaj novo porazdelitev dolžnosti Komisije, zlasti razširjeno pristojnost podpredsednika Dombrovskisa, gre dojeti kot znak, da se udeležbi socialnih partnerjev namenja več pozornosti.

4. Predlogi in ocena

4.1 Poročilo predsednikov

4.1.1 EESO meni, da bo poročilo z naslovom *Dokončanje evropske ekonomske in monetarne unije*⁽¹²⁾, ki ga je 22. junija 2015 predložilo pet predsednikov⁽¹³⁾, vodilo za prihodnji razvoj struktur gospodarskega upravljanja v Evropi. Meni, da je zaradi še vedno prisotnih neravnovesij ter za vzpostavitev zaupanja v Evropi potrebno učinkovitejše in bolj demokratično gospodarsko upravljanje, zlasti v euroobmočju⁽¹⁴⁾. Poročilo predsednikov pa, nasprotno, temelji na vsebinsko deloma napačnih predpostavkah, kar – kljub nekaterim umestnim točkam – vodi k problematičnim zaključkom: varčevalna politika naj bi se nadaljevala brez spremembe usmeritve, plače in socialne dajatve pa še naprej zniževale. V poročilu je sicer priznано, da minimalni pogoji za dolgoročnejšo vzdržnost EMU še niso doseženi, kljub temu pa naj bi nadaljevali priporočeno krepitev in trajno institucionalizacijo doseganje protikrizne politike. EESO v tem vidi protislovje.

4.1.2 Trenutne (tudi v primerjavi z ZDA in Japonsko) katastrofalne gospodarske razmere v euroobmočju se ne pripisujejo protikrizni politiki, ki se še naprej izvaja, temveč pomanjkljivi konkurenčnosti posameznih držav članic zaradi razlik v gibanju plač in državnih primanjkljajev. EESO obžaluje dejstvo, da se ne obravnavajo kratkoročni izzivi za makroekonomsko politiko, kot so inflacija, deflacija, izostanek proticiklične politike od leta 2010 in prešibko povpraševanje, in da naj bi se nadaljevala precej asimetrična politika prilagajanja. Glavni problem, ki je postal jasen v krizi, tj. da euroobmočje kot celota za razliko od ZDA, Japonske in Združenega kraljestva nima t. i. „posojilodajalca v skrajni sili“, je pet predsednikov žal povsem prezrlo.

4.1.3 Ravno tako so povsem prezrti različni pristopi centralnih bank, ki so omogočili sorazmerno hitro okrevanje v ZDA in Združenem kraljestvu, v Evropi pa so razmere najprej poslabšali. Namesto proticiklične stabilizacijske politike naj bi se, med drugim z ukrepi nacionalnih organov za konkurenco, okrepili sedanji instrumenti ekonomskega upravljanja, ki se osredotočajo na zmanjšanje dolga (razdolževanje) in v produktivnost usmerjeno gibanje plač. EESO obžaluje, da se ni izkoristila priložnost za oceno dolgoročneje vzdržnosti veljavnih pravil in njihovo dopolnitev z močnejšim vseevropskim vidikom.

⁽¹⁰⁾ COM(2013), 690 final: Krepitev socialne razsežnosti ekonomske in monetarne unije.

⁽¹¹⁾ Mnenje EESO Struktura in organizacija socialnega dialoga v okviru prave ekonomske in monetarne unije (EMU), (UL C 458, 19.12.2014, str. 1).

⁽¹²⁾ Predsedniki Evropske komisije, Evropskega sveta, Evropskega parlamenta, Euroskupine in Evropske centralne banke.

⁽¹³⁾ Glej opombo pod črto 9. Obravnavane so le tiste teme poročila, ki so relevantne za to mnenje. Podrobno oceno bo EESO podal v ločenem dokumentu. Predsedniki Evropske komisije, Evropskega sveta, Evropskega parlamenta, Euroskupine in Evropske centralne banke.

⁽¹⁴⁾ Mnenje EESO Dokončno oblikovanje EMU – politični steber, (UL C 332, 8.10.2015, str. 8).

4.1.4 EESO izraža obžalovanje, da predsedniki gospodarska gibanja, ki so bistveno slabša od pričakovanih, pripisujejo zgolj pomanjkljivi zasnovi in nezadostnemu izvajanju novih mehanizmov gospodarskega upravljanja ter programov prilagajanja v državah, ki jih je prizadela kriza. Pretirano poudarjanje pomena strukturnih reform in cenovne konkurenčnosti držav članic za dokončanje ekonomske unije (prvo poglavje) ne upošteva dejstva, da o strukturnih reformah in določanju plač nenehno potekajo pogajanja na lokalni ravni in se rešujejo s tem povezane težave, pri čemer se sledi demokratičnim načelom. S tem pet predsednikov zavzema pristop zunanjih akterjev, ki si prizadevajo države članice čim bolj približati poljubno določenim referenčnim vrednostim, ne da bi v ta namen okrepili demokratično legitimnost in zagotovili odgovornost.

4.1.5 EESO zato izraža zaskrbljenost, da bo dejstvo, da poročilo ne upošteva vidika resnične fiskalne unije, v državah članicah dodatno oslabilo legitimnost euroobmočja, zlasti ker pristop, ki temelji na „še več podobnih ukrepih“, ne bo povečal gospodarske blaginje vseh državljanov Unije in bo še naprej prevladoval nacionalni vidik. Po mnenju EESO so predlagani ukrepi za povezovanje trgov dela in socialnih sistemov povsem nezadostni, med drugim zato, ker se jim – v nasprotju z retoriko predsednikov, da si želijo doseči „bonitetno oceno AAA“ euroobmočja na socialnem področju – pripisuje drugoten pomen. EESO meni, da je socialna unija sestavni del demokratične in socialne EMU in ne zgolj njen dodatek.

4.2 Analiza in predlogi možganskega trusta Bruegel ⁽¹⁵⁾

4.2.1 Evropski možganski trust Bruegel ugotavlja, da so EMU od samega začetka zaznamovale bistvene razlike v gospodarskih, socialnih in političnih razmerah, ki so razlog za politične napake v državah članicah in neustrezno evropsko gospodarsko upravljanje. Predlaga reformo gospodarskega upravljanja na področju bančne unije in makrobonitetnega nadzora finančnega sektorja, preprečevanje velikih razhajanj pri stroških dela na enoto ter fiskalno upravljanje, ki bi lahko zagotovilo vzdržne proračune posameznih držav članic in finančne vire v primeru bančne in državne dolžniške krize. EESO je v mnenjih nedavno podal zelo podobne predloge ⁽¹⁶⁾.

4.2.2 Kapitalski tokovi iz držav s presežki so deloma razlog za pregrevanje v državah s primanjkljajem in s tem povezano zvišanje nominalnih plač. Finančnim neravnovesjem je bilo doslej posvečeno premalo pozornosti, kar je v nasprotju z namenom, da se okrepi povezovanje finančnih trgov.

4.2.3 Prociklična fiskalna politika v obdobju 2011–2013 in dejstvo, da je leta 2014 ni bilo, sta socialno stisko po nepotrebnem še zaostri ⁽¹⁷⁾. Zato bi morala politika poleg nujnih strukturnih reform ljudem odpreti perspektive, na primer z ugodnimi pogoji za zasebne naložbe, in tako znova dolgoročno povečati zaposlovanje. Poleg tega bi bilo treba znova sprejeti ukrepe za krepitev konkurenčnosti, da se ustvarita prihodek in blaginja, ki vsem zagotavljata socialno stabilnost. EESO se zato zelo strinja z zaključkom, da je nujno kratkoročno povečati splošno povpraševanje in inflacijo. Poleg tega je treba ECB razbremeniti nalog fiskalne politike in prilagajanja stroškov dela na enoto, ki ne sodijo med njene pristojnosti, vendar jih dejansko izvaja zaradi politične nedejavnosti drugih institucij.

4.2.4 Po mnenju EESO so potrebna dodatna prizadevanja za obravnavo temeljnih vprašanj demokratične legitimnosti. EESO se izrecno zavzema za popolno „parlamentarizacijo“ euroobmočja (večji odbor EP z vsemi poslanci iz držav EMU in držav, ki želijo pristopiti k euroobmočju). Prav tako bi bilo treba izboljšati usklajevanje poslancev iz euroobmočja o vprašanih EMU v okviru Konference odborov za evropske zadeve (COSAC) ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁵⁾ André Sapir, Guntram Wolff: *Euro-area governance: what to reform and how to do it* (Upravljanje euroobmočja: kaj reformirati in kako), 27. februar 2015, <http://www.bruegel.org/publications/publication-detail/publication/870-euro-area-governance-what-to-reform-and-how-to-do-it/>

⁽¹⁶⁾ Mnenje EESO Dokončno oblikovanje EMU in predlogi Evropskega ekonomsko-socialnega odbora za naslednji mandat evropskega zakonodajnega organa, UL C 451, 16.12.2014, str. 10, ter mnenje Dokončno oblikovanje EMU – politični steber, (UL C 332, 8.10.2015, str. 8).

⁽¹⁷⁾ Zsolt Darvas in Olga Tschekassin: *Poor and under pressure: the social impact of Europe's fiscal consolidation* (Revni in pod pritiskom: socialne posledice fiskalne konsolidacije Evrope), Bruegel Policy Contribution 2015/04, marec 2015.

⁽¹⁸⁾ Glej opombo 14.

4.2.5 Konferenca COSAC je leta 2013 sama opozorila, da številni parlamenti še ne sodelujejo dovolj, in izrazila zaskrbljenost, da je povezava med državljani in EU s tem motena. Komisijo in Svet je pozvala, naj v sodelovanju s poslanci pripravita konkretne predloge za odpravo tega stanja ⁽¹⁹⁾. Oblike sodelovanja, predvidene v členu 13 fiskalnega pakta, so sicer korak v pravo smer, vendar ne zadostujejo za dejansko parlamentarizacijo.

4.3 Večja odgovornost vseh gospodarskih akterjev

4.3.1 Odprava razlik v načinu delovanja trgov dela, v sistemih določanja plač in socialnih sistemih je pomembna za dosego demokratične in socialne EMU. Federalen sistem z enotnim evropskim trgom dela in skupnimi institucijami ter socialnimi sistemi po vzoru ZDA se kratkoročno ne zdi izvedljiv. Poleg tega bi morali uravnoteženo okrepiti postopek v primeru makroekonomskega neravnovesja in vanj vključiti socialne partnerje.

4.3.2 EESO opozarja, da je treba nekatere politične cilje *gospodarskega upravljanja* zadnjih let bolje uskladiti s socialnopolitičnimi cilji EU, določenimi v členu 4(2) PDEU, ter odpraviti morebitna nasprotja med gospodarskimi in socialnimi cilji. Za vse ukrepe v okviru evropskega semestra bi bilo treba v skladu s horizontalno socialno klavzulo opraviti *oceno socialnega učinka*. Rezultate bi bilo treba objaviti na nacionalni in evropski ravni ter o njih razpravljati. EESO lahko te ukrepe podpre v okviru svojih pristojnosti.

4.3.3 V poročilu petih predsednikov je sicer govora o finančni, fiskalni in politični uniji, socialna unija pa ni omenjena. Enoten evropski model naj bi okrepili, o enotnem evropskem socialnem modelu pa ni govora. Sicer naj bi si prizadevali za „trojno oceno A“ na socialnem področju, kako pa naj bi to dosegli v okviru poglobljene EMU, pa ostaja zelo nedorečeno. Socialna vprašanja se obravnavajo kvečjemu postransko ali v povezavi z večjo večje prepustnostjo trgov dela držav članic. Ključni elementi so minimalna raven socialnega varstva, učinkoviti socialni sistemi v državah članicah ter nove pobude prožne varnosti na področju zaposlovanja, vendar niso podrobno obravnavani.

4.3.4 Vlade držav članic nosijo veliko odgovornost za nadaljnji razvoj demokratične in socialne EMU. Enako velja tudi za socialne partnerje na nacionalni in evropski ravni, za katere je EMU splošen okvir za različne sisteme določanja plač in oblikovanje politike trga dela in socialne politike. Kot gospodarski in družbeni akterji so v veliki meri odločilni za spoštovanje skupnega cilja, tj. stabilnost EMU.

4.3.5 EESO ponovno ugotavlja, da monetarna unija z različnim gibanjem cen in plač v državah članicah nujno vodi k neravnovesjem med regijami v monetarnem območju, zaradi česar lahko zunanji pretresi povzročijo socialno in politično krizo, razhajanja pa se lahko še poglobijo ⁽²⁰⁾. Zato meni, da je nujno potrebna resna razprava o strukturi EMU s trdnimi temelji, s katero se tudi dosežeta soglasje o gospodarskih in socialnih ciljih ter dogovor o upravljanju ⁽²¹⁾. EESO na podlagi navedenega ugotavlja, da je treba okrepiti in poglobiti makroekonomski dialog v euroobmočju.

4.3.6 Makroekonomski dialog je uvedel Evropski svet junija 1999 v Kölnu z namenom, da se doseže mešanica makroekonomskih politik, ki so trajno usmerjene v gospodarsko rast in stabilnost, tj. usklajeno gibanje plač ter monetarne in fiskalne politike. Njegovi cilji so danes aktualnejši kot kdajkoli poprej: več rasti in zaposlovanja ob ohranjanju stabilnih cen, izkoriščanje celotnega proizvodnega potenciala in povečanje potenciala za rast ⁽²²⁾. EESO obžaluje, da je ta instrument z leti zbledel in da se od izbruha krize ni uporabljal za izboljšanje demokratičnosti instrumentov gospodarskega upravljanja in okrepitev zavesti o odgovornosti v skupnem monetarnem prostoru EMU.

⁽¹⁹⁾ Prispevek XLIX konference COSAC, Dublin, junij 2014.

⁽²⁰⁾ EESO: Socialni učinki nove zakonodaje o gospodarskem upravljanju, 2012, (UL C 143, 22.5.2012, str. 23).

⁽²¹⁾ Glej opombo 13.

⁽²²⁾ Sklepi Evropskega sveta o evropskem paktu za zaposlovanje, zasedanje Sveta v Kölnu, 3. in 4. junija 1999.

4.3.7 EESO meni, da lahko makroekonomski dialog v euroobmočju (MED-EURO) bistveno prispeva k demokratičnemu in socialnemu razvoju EMU, če sodelujoči v dialogu upoštevajo njegove zahteve. Da bi ohranili zmožnost vodenja tega dialoga, je treba omejiti število udeležencev. Poleg predstavnikov socialnih partnerjev, Evropske centralne banke, Euroskupine in Komisije (ob popolni ohranitvi njene avtonomije in neodvisnosti) bi moral biti vanj enakopravno vključen predsednik odbora Evropskega parlamenta za ekonomske in monetarne zadeve.

4.3.8 Po mnenju EESO bi moral makroekonomski dialog v euroobmočju potekati vsaj dvakrat letno in postati sestavni del gospodarskega upravljanja EMU. Njegove rezultate in sklepe bi bilo treba upoštevati pri pripravi letnega pregleda rasti in pri pregledih stanja ter priporočilih za posamezne države. V splošnem okviru monetarne, proračunske in plačne politike v EMU je mogoče vzpostaviti zaupanje in doseči večjo konvergenco, ne da bi oslabili avtonomijo kolektivnih pogajanj. To bi lahko – po analogiji Pakta za stabilnost in rast – vodilo v večjo transparentno (prostovoljno-) zavezanost vseh gospodarskih akterjev ter delovalo kot neke vrste Pakt za stabilnost in zaposlovanje. EESO v zvezi s tem poudarja pomen nemotenega usklajevanja med monetarno in proračunsko politiko ter gibanjem plač za več rasti in zaposlovanja, s čimer bi okrepili zaupanje v monetarno unijo.

4.3.9 S tem je izbran drugačen pristop, kot ga predlaga pet predsednikov in ki je skladen s predlogom možganskega trusta Bruegel, tj. okrepiti nacionalne organe za konkurenco, da bi spremljali procese oblikovanja plač na nacionalni ravni. V skladu s predlogom petih predsednikov naj bi te organe poleg tega usklajevali na evropski ravni. Posvetovanje s socialnimi partnerji pred predložitvijo poročila bi bilo smiselno, saj predlog predsednikov v tej obliki nima velikih možnosti za uspeh.

4.3.10 Obeti: EMU bo brez korenitih institucionalnih in političnih reform vedno ostala krhka. Odbor izraža veliko zaskrbljenost glede stabilnosti EU, saj se potrebne reforme, s spremembo ustanovnih pogojev ali brez, vedno izvajajo v zadnjem trenutku in pod velikim pritiskom. Znova je treba okrepiti socialno, politično in ekonomsko kohezijo v EU ter nadaljevati usklajeno povezovanje gospodarskih in monetarnih politik, saj je to temelj delujoče EMU. Brez pogumnih poslancev, politikov in socialnih partnerjev, ki na nacionalni in evropski ravni vodijo dialog s civilno družbo in si prizadevajo za najboljše rešitve, EMU ne bo uspešno delovala.

V Bruslju, 17. septembra 2015

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Henri MALOSSE
